

tanácsadó szervezetek szakembereit készítették fel tanfolyamokon, részletesen megismertetve őket a szolgáltatással, céljaival, összetevőivel és alkalmazhatóságával.

A szolgáltatás gyakorlati működésének példái

Az egyik esetben egy újfajta mérőműszert kifejlesztő cég a termék piaci lehetőségeiről, a versenytársakról és az új termék várható esetleges helyettesíthetőségéről kívánt információkat, helyzetképet kapni. A SOLVERI szolgáltatást a sürgősség miatt választották; a cégnek nem volt elegendő ideje, hogy a nyers információkból saját maga szűrje ki, elemezze a számára szükségeseket. Két európai alvállalkozót vontak be, ezek jelentését, a széles körű szakirodalmat és több, a területet jól ismerő szakember állásfoglalását felhasználva adták meg a választ egy szóbeli tájékoztató, értékelés keretében. Megállapításait grafikonokkal, táblázatokkal és a háttérinformációkkal kiegészített tanulmányban is rögzítették. A munkát 3 hónap alatt végezték el.

Egy másik esetben egy speciális ablakokat gyártó cég számára végeztek termékértékelést és technológiai vizsgálatot. Felkeresték a cég vevőit, interjúkat készítettek, szakértők véleményét kérték ki, irodalomkutatást végeztek, melyek alapján ismét tanulmány készült. Kiderült, hogy a főleg a finn piacra gyártó vállalat a nagyok között a második helyen áll, a piaci

helyzet az elkövetkező öt évre jó kilátásokat ígér, és a vizsgált termék néhány technikai módosítás szükségessége mellett piacképes.

Következtetések

A VTT SOLVERI információszolgáltatás 1991 végétől működik Finnországban, és azóta sokan megismerték a finn KKV-k körében. A szolgáltatást pozitívan fogadták. A VTT azóta már több, a KKV-knak szolgáltatást nyújtó európai szervezettel is felvette a kapcsolatot. A szolgáltatással egy új szakma, az információs mérnök (information engineer) fogalma is megszületett.

Az eredmények azt bizonyítják, hogy a KKV-k igénylik ezt a fajta speciális, hozzáadott értéket hordozó, egy adott probléma megoldását középpontba helyező szolgáltatásfajta. Nyitott kérdés még, hogy az új szolgáltatás a KKV-k között már hagyományosan ismert valamely információszolgáltató szervezet részeként, vagy a Finnországi Műszaki Kutatások Központja Információs Szolgálat keretében működjön-e a jövőben.

/PIESKÄ, K.: Value-added information services for small and medium sized enterprises. = The Electronic Library, 11. köt. 1. sz. 1993. p. 25–28./

(Kardos Krisztina)

Jelentés a nyilvános információs szolgáltatások helyzetéről a Cseh Köztársaságban

A Cseh Köztársaságban a korábbi „minden információs szolgáltatás állami” helyzethez képest igencsak leszűkült az állami információs szolgáltatások köre. Ezen belül található – ugyancsak leszűkült mivoltukban – a nyilvános információs szolgáltatások, illetve intézményeik. Ez utóbbi szféra kívánatos alakulását az 1992. évi május 20-i 367. számú kormányhatározat szabja meg. Ennek megállapítása érdekében, hogy a nyilvános információs szolgáltatások ügye „irányt vett-e” a kormányhatározat szerinti átalakulásokra, az 1992 végi állapot szerint felmérték az e szférában megindult mozgásokat és fejleményeket. (Már itt el lehet árulni, hogy: igen, s mindössze bizonyos jogszabályi hézagok és pénzügyi problémák lassítják a prognosztizált pályákra való gyorsabb ráállást.)

A szóban forgó kormányhatározat a nyilvános információs szolgáltatások intézményi körét a következőképpen jelöli ki: *nyilvános könyvtárak és szakkönyvtárak, korlátozottan nyilvános szakkönyvtárak és információs munkahelyek, levéltárak (archívumok), és bizonyos szakosított információs intézmények.* Az iménti

intézményi körbe 535 intézmény (köztük 10 közművelődési könyvtár) tartozik, továbbá – közvetítőként – 8340 közművelődési könyvtár.

Ahol a költségvetési finanszírozás fenn is maradt, szinte kivétel nélkül áttételessé vált (minisztériumok és központi hivatalok, információra igényt tartó intézmények, önkormányzatok). Egyébként: saját költségére bárki és bármilyen intézmény fenntarthat könyvtárat, információs szervezetet, ami – tűnt ki a felmérésből – egyáltalán nem „divat”: ha valakinek valamilyen információs szolgáltatásra van szüksége (az egyelőre viszonylag ritkán fordul elő), inkább megrendeli.

Ebben a „slankítási” folyamatban a fontos és életképes szakkönyvtárak általában „jobban jártak”, mint a csak merőben információs központok, amelyeknek piacképes szolgáltatásai gyakran könyvtári keretekbe mennek át.

Ami a szolgáltatásokat illeti: a nagyiparra épített tudományos-műszaki-gazdasági információs szolgáltatások, azaz a tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszer által produkált szolgáltatások jórészt

elvesztették létjogosultságukat, s helyettük inkább egyéni szükségletekre adaptált piaci-kereskedelmi információs szolgáltatásokra van szükség. Ezeket – túlnyomóan – a magánszféra produkálja, illetve fogja produkálni.

A jelentés a továbbiakban az egyes tárcák és központi hivatalok metszetében vizsgálja a helyzetet. Mi a továbbiakban a meghatározó jelentőségű metszetekkel kapcsolatos szituációkat kívánjuk ismertetni.

A kulturális tárca – a nemzeti könyvtárakon kívül – 9 állami tudományos könyvtárat és 8 ágazati információs központot tart fenn költségvetésből.

A Gazdasági Minisztérium fenntartásában két intézmény maradt. Egyfelől az UVTEI utóda, a Nemzeti Információs Központ a hozzá csatlakoztatott Geofondal, valamint a Helyi Gazdasági Kutatóintézet információs központja.

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium hatáskörében az intézményi-vállalati információs munkahelyek száza szűntek meg. Viszont fennmaradt az ágazati és alágazati központok mintegy 20 intézményből álló köre, amely szerződéses munkából és szolgáltatásokból tartja fenn magát.

Érdekesen alakult az oktatási, az ifjúsági és testnevelési ügyekkel foglalkozó tárca fenntartói felelőssége, mivel az e tárca elődei által fenntartott Komenský Pedagógiai Könyvtáron kívül hozzá került az Állami Műszaki Könyvtár is azon a címen, hogy neki kell ellátnia az egyetemi és főiskolai könyvtárak központi könyvtári szerepkörét a műszaki és a természettudományok vonatkozásában.

Az egyetemi és főiskolai, illetve az általános és középiskolai könyvtárak mezőnyében – sem a finan-

szírozási módban, sem az általában „szegénységi szinten” való létezésben – nem mentek végbe lényeges változások.

A mezőgazdasági és erdőgazdasági tárca – hasonlóan az ipari tárcához – csak központi intézményeit (szakkönyvtárait és ágazati központjait) tudta megőrizni, miközben itt erős a támaszkodás az agrár-felsőoktatás intézményrendszerére.

A belügyminisztérium hatáskörében működnek a levéltárak (archívumok), így a központi állami levéltár, 7 állami regionális levéltár, 5 városi levéltár, 71 állami járási levéltár, 19 speciális jelentőségű levéltár, és mintegy ezer vállalati archívum. A levéltári szféra technológiai hagyományosak, s ezért operatív használatuk mindmáig „szűk keresztmetszet”. Számítógépes eljárásokra való átállításuk (lassú) folyamatban van.

Aktívabbá vált a Cseh Statisztikai Hivatal és regionális szolgálatainak a munkája.

Az akadémiai könyvtári-információs hálózatban, illetve annak nyilvános intézményeiben nagyobb arányú változások nem következtek be. Ugyanez áll a közlekedésre, az igazságszolgáltatásra, az egészségügyre és a környezetvédelemre is. Mindenütt azzal a megszorítással, hogy a személyzet létszáma és a működési költségekre szánt pénz lényegesen csökkent.

Zpráva o stavu veřejných informačních služeb v České republice. = I, 35. köt. 9. sz. 1993. p. 215–218./

(Futala Tibor)

Kísérlet az állami információs rendszer kormánybizottsági irányítására a Cseh Köztársaságban

Átmeneti helyzeteknek átmeneti intézmények felelnek meg. Ez a megállapítás érvényes a cseh állami információs rendszer (státní informační systém = SIS) irányításának mikéntjére is, ahol a lehetséges „mikéntek” egyikét az a kormánybizottság testesítette meg, amelyet 1991. január 16-án létesítettek, és 1993. július 1-jén szüntettek meg.

A megszűnésnek kompetenciális okai voltak, noha elvileg a bizottság statútuma hatékonynak látszó jogszabályokat tartalmazott e tekintetben. A baj gyakorlati volt, minthogy a bizottság létezésének egész ideje alatt hiába törekedett intenzíven a szabványok kötelező elfogadtatására, nem sikerült átlépnie a megegyezést lehetetlenné tevő határokat, azt ti., hogy az illetékes partnerek magukra nézve valamit is kötelezőnek ismerjenek el. Ehhez – egyelőre legalább – hiányzik a törvényi és gazdasági eszközök.

Mindazonáltal a kormánybizottság korántsem volt meddő kísérlet, s munkája nem merült ki „önagyonülésében”. Ellenkezőleg: mind a bizottsági ülések (22 volt belőlük), mind pedig a munkaközösségek (ezek száma többtucatnyi volt) a komoly munka jegyében zajlottak. (A bizottság speciális feladatok megoldására működtetett munkaközösségeket; ezek száma 10 volt, de kitarónak mindössze hat bizonyult, úm. a műszaki standardok és grafikai rendszerek, az adatstandardok, a regionálisan orientált információs rendszerek, a nyilvános információs szolgáltatások, a jogszabályozás, és az adathálózatok és telematikus rendszerek kérdéseivel foglalkozó munkaközösség.)

A bizottság és munkaközösségei munkájának köszönhetően a következő eredmények születtek: